

ların, manevi ve ahlâki yasaların baskısından kurtarır. İnsanı özgür kılar güzellik — Schiller için en yüksek ahlâki değer budur. Ama, diye devam eder Schiller, *yalnızca* özgür oyunda güzellik ölçütünün mutlak geçerliği vardır. Bu bağıntıdan koparılmış haliyle koşulsuz güzellik talebi, insani olmaktan çıkardı.

Doğru kullanıldığında insanı iyileştiren bir ilaç, kötü kullanıldığında insana zarar veren bir uyuşturucu da olabilir. Özgür oyuna ahlâki kategorilerle yaklaşmak ne kadar anlamsızsa, estetik ölçütleri günlük yaşamdaki kararların temeli haline getirmek de o kadar zararlıdır. Yargıcın yargısı hakça olmalıdır, güzel olup olmaması önemli değildir. Bilimsel bir incelemenin sonucu doğru olmalıdır, güzelliğinin hiç önemi yoktur. Bir politikacı kararlarında, yurttaşlarına karşı sorumlu olmalıdır. Erki elinde bulunduranların kararlarını estetik ölçütler yönlendirseydi, halimiz nice olurdu? Bu tür kararlar er ya da geç, şiirleri okunurken etkileyici bir fon oluşturmak için Roma'yı ateşe veren Neron'un davranışına benzerdi.

Oysa günümüz kültürü ve düşünsel yaşamı, hiçbir çağda olmadığı kadar, kategorileri ayırmak yerine onları birbirine karıştırmak eğiliminde. Bütün kapıları açan evrensel bir anahtara sahip olmak isteniyor. Düşünmede işin kolayına kaçınca, güzellik sorunu tamamen unutuldu. Modern bir sanat yapıtı, bir tiyatro gösterisi, bir kitap tartışılırken yalnızca onun ne söylediği, özgün ve yeni —öncelikle yeni olmalı— olup olmadığı üzerinde duruluyor, ama güzel olup olmadığı neredeyse hiç tartışılmıyor. Bunun sonucunda da modern sanat ve yazının büyük bir bölümü güzel olma savı taşıyor. Amaç artık güzellik değil.

Bu neden böyle? Güzellik özü gereği aşkındır. Sadece bu dünyanın yaklaşımıyla ulaşılamaz. Güzellik nesneleştirilemez, başka bir deyişle ölçüye, tartıya, sayıya vurulamaz. Güzellik, ona açık insanlar tarafından algılanmayı ister. Bu nedenle yalnızca öznel bir yaşantı mıdır güzellik? Şimdi, maddeci düşünce dünya üzerindeki her kültürün, her çağın, hatta her kuşağın güzellik üzerine birbirlerine tamamen karşı olacak kadar farklı kavramlar geliştirdiğini saptayabilir. Peki bunlar arasındaki ortak nokta nedir? Doğa bilimlerinin görgücülüğüyle eğitilmiş düşüncenin, bu ortak noktayı görmesi artık olanaklı olmadığından, güzellik konusu tümüyle göreceleştirildi. Güzel, deniyordu, çağında güzel olarak kabul edilendir. Kendi başına bir *güzellik* yoktur.

Daha da kötüsü: Güzelliğin güzelleştirme, başka bir deyişle dünyamızın dayanılmazlığını, bayağılığını, vahşetini örtbas etmeye, zararsızmış gibi göstermeye ya da tamamen kapatmaya çalışan işgüzar bir yalan olduğuna ilişkin anlamsız bir sav öne sürüldü. Oysa amaç öncelikle gerçekçi olmak, dayanılmazlığı dayanılmaz, bayağılığı bayağı, vahşeti vahşet olarak betimlemektir. Böylece yanlış anlaşılan bir gerçekçilik savı adına, tiksindiricilik sanatın ve yazının ölçütü haline geldi. Kimi eleştirmenler ve sanatçı çevrelerinde bir çirkinlik kültü oluştu. Ne Homer ne Dante'nin, ne Goya ne de Grünenald'ın korkunç ve dayanılmaz olanı boş geçmemeleri, hiçbir şeyi güzelleştirmemeleri ve buna karşın herşeyi güzelliğe dönüştürmeleri kavranamaz oldu.

Peki ya izleyiciler? Sinmiş susuyorlardı onlar. Çünkü kültür gazeteciliğimizin büyük bir bölümü, beklentileri güzellik olduğu sürece onların darkafalı gericiler olduğunu işliyordu kafalarına. İzleyiciler de buna ses çıkarmıyorlardı, çünkü darkafalı bir gericisi olarak görülmeyi kimse istemez. Bu sindirme bugüne dek etkisini sürdürdü. Ancak dün olduğu gibi bugün de birçok insan güzelliğe karşı bir özlem, hatta açlık duymakta. İnanıyorum ki, bir parça güzellik sunmak kadar hiçbir şey insanları